

פרשת בראשית

ב. כִּתְבֵהּ (כִּתְבֵהּ) הַיְמִינִי

ב"ה [תרל"א]

ב. ר' תמא ב'ר' תנינא פתח: (משלי טו) 'תנו סינים מקסוף וכו' - אמר ר' אלעזר ב'ר' יצחק: משל לאמבטי שהיתה מלאה מים והיו בה שני דיוסקוסים נאים, כל זמן שהיתה מלאה מים לא היתה מלאכת דיוסקוסים נראת. כיון שפתקה ונער המים שבתוכה נראת מלאכת דיוסקוסים. כך כל זמן שהיה העולם היה נבהו לא נראת מלאכת שמים וארץ. כיון שצנקה הנהו נבהו מן העולם נראת מלאכת שמים וארץ: (סם סם. סם) 'יצא לצרף קלר' - נעשו כלים, הנה הוא דכתיב: 'הקלו השמים והארץ וכל צבאם'.

בראשית רבה

2 "פירוש ויכלו" על דרך אומרו 'נכספה וגם כלתה', ובאמצעות זה נשלמה ונתקיימה הבריאה, וטעם שהוציא הכתוב הענין בלשון זה 'ויכלו', לרמז כי הוא תשוקה גדולה עד כלות החלק אל הכל והיא בחינה גדולה מבחינת החשק והתשוקה, והוא שרומז דוד באומרו 'נכספה וגם כלתה': הרי זה מגיד כי בחינה זו גדולה מבחינה שלפניה ובאמצעות בחינה זו והתעצמותה העולם קיים, זה הוא סוד קריאתו חי העולמים והבן, והוא סוד 'בראות פני מלך חיים' (אור החיים בראשית ב, א ד"ה 'גם יש לך').

אור החיים

4 ואחרי ככלות הכל לבדו ימלך נורא. המציאות המורגשת. העשויה. הנה ירדה ברצון גבוה ובחפץ עליון ממרום עתה של היכולת הנשאה. בעלת האפשרות הבלתי מוגבלת. מרומי האין סוף. אל הגבול המצומצם המורד המוגבל לכל מדרגותיו. אמנם בודאי לא לעדי עד יתה מורד זה ועלכן זה שריו, כי אם הכל נעשה לשם רוממות גדולה והתנשאות עליונה בחביון עוז עליון, במדה יותר מפוראה כאין קץ ותכלית מאותה המדה של הצמצום הגבולי. והאפשרות של הבטוי וקריאת השם הממלכתי. והעליה הזאת, של שיבת ההויה לשיא גדלה. היא ככלות הכל, לא כליה של חורבן והעדר. כי ככלות כלה שארי ולבני חלקי אלהים לעולם. השיבה הזאת, של כללות ההויה של הכל, אל מחוז חפצה העליון, השרוי המוחלט. אשר אין מקום לשבר את האוון ביקר מפלאותיה. והמלוכה העליונה האין סופית היא נור כל התגלות של המלכויות כולן, ואחרי ככלות הכל לבדו ימלך נורא. ונשגב ד' לבדו ביום ההוא.

עוצת ראייה

ד. עצמות החפץ של היות טוב לכל, בלא שום הגבלה בעולם כלל, בין בכמות הניטבים ובין באיכותו של הטוב, זהו הגרעין הפנימי של מהות נשמתה של כנסת ישראל. זאת היא ירושתה ונחלת אבותיה. הרגש הטוב הזה, לפי גדלו, היקפו ועמקו, כן צריך שיהיה מעוטר בחכמה גדולה ובגבורה כבירה, למען דעת איך להוציאו אל הפועל בכל גווניו. וזהו סוד השתוקקות הגאולה שבאומה, ונותן לה כח לחיות ולהתקיים באופן המפליא את לב כל חושב. כנסת ישראל בעומק חפצה איננה מחולקת מהאלהות כלל, היא מלבשת את האלהות המתגלה שבעולם הכללי, וחפצה בהויתה את החפץ האלהי של טוב ד' לכל ורחמיו על כל מעשיו

אורות ישראל

ה. הַיְמִינִי גַּמְוֵה וְגַמְוֵה אֵל הַיְמִינִי

תרל"ד

6

במדרש' ואהיה אמוך כו' (משלי טו) אומן הביט בתורה וברא העולם. וודאי היה יכול הקב"ה לברוא העולם בלי התורה. אך כי כל הבריאה לטובת הנבראים. ולזאת היה הבריאה באופן שיוכל האדם ללמוד עבודת ה' יתברך מכל דבר. וזהו שאמרו הביט בתורה וברא. פירוש שבכל דבר מהבריאה יש בו ענין התורה ללמוד איזה הנהגה או סוד. וזה שהתורה מתגאה עצמה שידע האדם שעיקר הכל התורה שהרי כל הבריאה היה על פי התורה מכלל שהיא עיקר טובת האדם כנ"ל:

1 ברש"י ז"ל מה היה עולם חסר מנוחה בא שבת בא מנוחה כלתה ונגמרה המלאכה. כי בריאת העולם היה להשפיע אור וטובו של ה' יתברך בעולם הזה שהוא הטבע ושעל שם זה נקרא עולם על שם ההעלם כבוד ה' בעולם הזה כמו שכתב אא"ו מו"ר וצלה"ה². אך כמו שצריך להיות הכל בטל אל המכוין או נתגדל שמו יתברך בעולם הזה יותר כדכתיב (בראשית א, לא) וירא אלהים כל אשר עשה טוב מאוד. פירוש כמו שכתוב (משלי טו, ד) כל פעל ה' למענהו כי הכלל לעולם מחובר בכח הפועל אם כי בפרט יש דברים שמתנגדים להקדושה. אבל בכלל נאמר³ הכל ברא לכבודו. ועל שם זה קודם שבת היה עולם חסר מנוחה והוא השבת שכולל כל ימי השבוע ושבת דאתאחדת ברזא דאחד כו'⁴. שכל הדברים מתעלים ונעשין אחד מיוחדים להיות כלי לה' יתברך לעשות בהם כרצונו. וזהו שנאמר (בראשית ב, א) ויכלו במדרש⁵ שנעשה מעשה בראשית כלי והוא על ידי התכללות. ופירוש ויכלו מלשון (תהלים פד, ג) כלתה נפשי כי הוא הביטול שכל דבר מתבטל לנקודה חיות שיש בהם מה' יתברך. וזהו נקרא מנוחה שהיא שביתות הכל ומקום ושורש הכל. ועל בחינה זו נאמר⁶ הוא מקומו של עולם וכמו שכתוב (שמות טו, כט) אל יצא איש ממקומו ביום השביעי כו'. וזה' כלתה ונגמרה המלאכה כי זה מכוון הבריאה. ואמרו חז"ל⁷ כלי מחזיק ברכה הוא השלום. ובווהר הקדוש⁸ מאי שבת

שמה דקוב"ה והוא שלום. ופירוש שם הוא התגלות כבודו במעשה בראשית הרחוק גם כן כי קודם הבריאה היה ה' אחד. ובחינת הבריאה הוא שמו אחד כדי להראות שלימותו. וכשכל הבריאה מתבטל להכלל שנקרא כנסת ישראל. זה שמו אחד והוא כלי לעצמותו יתברך והבן.

ב"ה [תרל"א] ע. הגויה אחיה סגסו פה הא צטאס 8

תרנ"א ב"ה מפרשת בראשית

בכל מעשה בראשית כתיב (בראשית א) וירא אלקים כי טוב. והוא הארות התורה שנמצא בכל הבריאה כמו שכתוב¹⁰ הביט בתורה וברא ובששי כתיב (בראשית א. לא) טוב מאוד ויתכן לפרש כי ה' פעמים כי טוב בחינת חמשה חומשי תורה וכמו כן בכל יום מתפרשת התורה באופן אחר ובששי שנברא האדם הוא בחינת תורה שבעל פה טוב מאוד כמו שאמרו ז"ל¹¹ חביבים דברי סופרים טובים דודיך מיין (שה"ש א. ג) ואף על פי דכתיב ששה פעמים טוב (בראשית א) אבל נראה דיום הראשון נברא גוף האור בדכתיב (בראשית א. א) יהי אור והוא כלל האורות ואחר כך בכל יום מתפרש ומתפשט אור פרטי וכפירוש רש"י ז"ל¹² שהכל נברא בראשון;

ברש"י⁹ אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל התורה אלא מהחודש הזה (שמות יב. ג) מצוה ראשונה אלא כח מעשיו הגיד כו' (תהלים קיא. ה) ויש להבין מה התירוץ על כל הפרשיות מבראשית עד החודש הזה. אך פירוש הדבר כי אף שעיקר התורה למצותיה נאמר. וזה תורה שבכתב. אבל ה' יתברך רצה לברר כי גם עולם הזה וכל הבריאה גם כן על ידי כח התורה. כמו שכתוב¹⁰ בראשית (בראשית א. א) הביט בתורה וברא העולם. וזהו ענין תורה שבעל פה שתלוי במעשה האדם. וזה כל הפרשיות ממעשי אבות להראות כי נעשה ממעשיהם תורה. וזה נקרא כח מעשיו הכח שנתן ה' יתברך בתוך המעשה. ועל שם זה נקרא מעשה בראשית להגיד כי בעשרה מאמרות נברא העולם¹¹ שגם חיות העולם על ידי התורה. ועבודת האדם לברר זה שכל מעשה על ידי חיות ה' יתברך. וכשהאדם עושה מעשיו על פי כח התורה להשלים רצון הבורא אז מחדש האור שנגנו בהטבע. ועל זה נאמר (ישעיה נא. טז) ואשים דברי בפין כו' וליסוד ארץ לאמור לציון עמי אתה ודרשו חז"ל¹² אל תקרא עמי אלא עמי שהוא שותף במעשה בראשית בזהר הקדוש (בהקדמה דף ה). פירוש ציון הוא הנקודה שיש בכל דבר רשימה ואות לזכור שהוא מה' יתברך. והוא החיות שמחיה כל דבר. והאדם הרבוק בנקודה זו וכל חיותו נמשך אחר זאת הנקודה נעשה שותף במעשה בראשית. ועל ידי זה לתת להם נחלת גוים (תהלים קיא. ה) שיהיה נחלה בלי מצרים שעל ידי שאדם מקשר עולם הטבע בכח הפועל. אין הטבע יכול להסתיר כח הקדושה;

10

20

30